

**Kolektívna vina. Zost. Pöss, O., Takáč, L. Prešov, Vydavateľstvo Michala
Vaška, 2003, 233 s.**

Mária Ďurkovská, futoova@saske.sk

Táto zaujímavá publikácia je venovaná prenasledovaniu slovenských Nemcov v Československu v rokoch 1944 - 1948. Knihu zostavili PhDr. Ondrej Pöss, CSc. - predseda Karpatonemeckého spolku na Slovensku a PhDr. Ladislav Takáč, CSc. - bývalý riaditeľ Múzea SNP v Banskej Bystrici a nositeľ Prémie Jozefa Miloslava Hurbana za dielo *Len sa nikdy nevzdať!*

Podľa ich slov kniha bola vydaná z viacerých príčin: jednak bola táto téma málo, resp. neúplne spracovaná a jednak preto, že táto téma je v dejinách našej spoločnosti mimoriadne dramatická a je potrebné sa s ňou vysporiadať.

Napriek tomu, že je to kniha spomienok a osobných svedectiev, v publikácii sú opísané osudy karpatských Nemcov na základe historických skutočností. Autori zhromaždili výpovede nielen tých, ktorí opisovanú dobu prežili osobne, ale za pomoci archívnych materiálov sa snažili čitateľovi ponúknuť pohľad na historické udalosti, odohrávajúce sa v tej dobe.

Publikácia *Kolektívna vina* má 233 strán a je členená nasledovne: po stručnom úvode nasleduje výňatok z knihy Paula Brosza - *Das letzte Jahrhundert der Karpathendeutschen in der Slowakei*. Stuttgart 1992, ktorý autori uviedli pod názvom „Trochu histórie“. V tejto kapitole sa píše o politickej práci karpatských Nemcov, o založení a predstaviteľoch Spišskej nemeckej strany, jej úspechoch i neúspechoch, o komunikačnom médiu - novinách *Karpathen - Post* a nakoniec o zastavení činnosti strany. V tejto kapitole sa dozvedáme aj o Karpatsko-nemeckej strane, vzniku tohto politického zoskupenia, predstaviteľoch a stanovách, neúspešných rokovaní so Spišskou nemeckou stranou pred parlamentnými voľbami roku 1929, o volebnom zväzku so Sudetonemeckou stranou po voľbách v roku 1935, ale aj o novinách tejto strany. Taktiež sa dočítame i o Nemeckej ľudovej strane, Nemeckej strane a jej aktivitách v oblasti kultúry, zdravotníctva, spolkov i hospodárstva.

Nasledujúca kapitola je venovaná výpovediam a svedectvám rôznych osobností o udalostiach, odohrávajúcich sa v rokoch 1944 - 1948 a týkajúcich sa predovšetkým prenasledovania slovenských Nemcov v rôznych oblastiach Československa. Nájdeme tu napríklad správu o nehumánnom počínaní partizánov v Sklenom, o jeho obsadení a masových popravách mužov, ktoré verejnosti opísal Josef Daubner, úryvok z denníka Helmy Kellerovej, kde hovorí o posledných týždňoch vojny a období bezprostredne po vojne na základe osudov skupiny dievčat z Handlovej, evakuovaných do východných Sudet. Autori v tomto úryvku príznačne poukazujú na to, že najpoľutovaniahodnejšími obeťami druhej svetovej vojny boli deti. Nachádza sa tu i správa o činnosti ošetrovne Slovenského Červeného kríža v Petržalke. V nej môžeme nájsť fakty o začiatkoch jej činnosti, o lekároch a sestrách, pracujúcich v nej, ale i o problémoch s ktorými museli títo ľudia dennodenne bojovať. Jedným z príbehov, ktorý podľa môjho názoru chytí čitateľov najviac za srdce je výpoveď farára obce Sklené Msgr. Josefa Pössa. Ten opísal popravu mužov z obce Sklené. Všetkých vo veku od 15 do 60 rokov.

Po tejto kapitole nasleduje záverečná časť publikácie. V nej nájdeme zápisy výpovedí respondentov z Medzeva. Tieto zápisy boli realizované a foneticky prepísané po roku 1989. Je tu napríklad rozhovor s medzevským farárom o vysídlení Nemcov po roku 1945, rozhovor s bývalou Bratislavčankou, spomínajúcou si na odsun Nemcov z Bratislavy, báseň Štefana Kozáka - obyvateľa obce Chmelnica,

venovanú pamiatke jednej júnovej noci roku 1946, keď ruské vojsko obsadilo Chmelnicu.

Publikácia je napísaná spôsobom, ktorý upúta nielen historikov, ale i širšiu laickú verejnosť zaujímajúcu sa o históriu. Spôsobom, ktorý hovorí o rozpoložení Nemcov v Československu v rokoch 1944 - 1948, o deportáciách, beznádeji, strachu, obav zo straty domova, zo straty vlasti, majetku, príbuzenstva, priateľov ...